

Sorular ve Cevaplar

Soru: Efendim, çok sıkıldığımız, bunaldığımız, yaşama gücümüzü kaybeder gibi olduğumuz bir zamanda ne yapabiliriz?

Cevap: Önce farz olan ibâdetlerimizi yapıp, arkasından bir hasta ziyaretine gitsek, bir hastahannede hiçbir ziyaretçisi olmayan, garip, kimsesiz bir hastayı ziyaret etsek, hatırını sorsak, bir açığı doyursak, bir dertlinin derdini ve gözyaşını paylaştırsak, ilişkilerimizin zayıfladığı bir uzak dostla bir mektup yazsak, ziyaretine gitsek, telefon etsek, ona olan sevgimizi, saygımızı, bağlılığımızı söylesek, kabir ziyaretine gitsek, bir çocuğu ufacık bir hediye ile sevindirsek, dargın iki insanı barıştırsak, inanın ne gam kalır, ne kasavet... İçimiz yıkanır, aydınlanır, anamızdan yeni doğmuş gibi oluruz.

Soru: Efendim, kiminle arkadaşlık yapayım, kiminle dost olayım?

Cevap: Zâhiri sıfatı, ekonomik durumu, sosyal statüsü ne olursa olsun, ondan ayrıldığı zaman kalbine danış, içinde bir

ferahlık, bir aydınlanma, bir inşirah, bir güzellik hissediyorsan, daha iyi, daha mutlu, daha huzurlu olduğuna inanıyorsan o kimseyle dost ol. O hayırlı bir insandır.

Aksi oluyorsa, kalbinde bir daralma, bir sıkıntı, bir tatsızlık duyuyorsan, onunla görüşmeden evvel içinde yaşadığın güzelliği, neş'eyi, huzuru, mutluluğu kaybetmişsen, çevreni kara bulutlarla sarılmış görüyorsan, o kimseden sana hayır gelmez. Böyle kimselerle görüşmek sana -en azından- zaman kaybından başka bir şey getirmez.

Soru: Bugüne kadar istediğim gibi renk dolu, ışık dolu, sevgi dolu yaşayamadım. Hiç bitmese diyeceğim bir günüm bile olmadı. Hayat hep bana, dert getirdi. Üzüntü getirdi. Hep sıkıldım. Bir türlü yaşama sevincine, pırıl pırıl bir yaşama üslûbuna kavuşamadım. Bu tatsız gidişten nasıl kurtulabilirim?

Cevap: Önce farz olan ibâdetleri yerine getirsek, sonra kendi kendimizle bir anlaşma yapsak, kimseyi kırmamak, kırgın olduklarımızla barışmak için karşı tarafa dostluk elimizi uzatsak, kabul etmezse diyeceksiniz, o kendi sorunu. Ama ilk hareket bizden gelmeli. O güne kadar bizi kıran, üzen, inciten, ağlatan ne kadar insan varsa, hepsi için bir genel af çıkarsak, onları affetsek, sonra "Ey Allah'ım, benim onlardan olan bütün haklarımdan, senin rızan için vazgeçiyorum, onları bağışlıyorum. Allah'ım, sen de onları affet. Kusurlarını bağışla. İki cihanlarını cennet et. İçlerini senin aşkınla doldur. Dertten, sıkıntıdan uzak yaşasınlar, çocuklarının mürüvvetini görsünler. Bütün günleri, aşk, ihlâs, sabır, rıza, şükür ve kanaatle geçsin. İki dünyada sultan olsunlar..."

Bu genel af, yıllardır bizi sıkan, boğan, bunaltan nedenleri yok eder. İçimizde o güne kadar hiç duymadığımız bir rahatlık, bir ferahlık, bir neş'e hissederiz. İç dünyamızı pisliklerden arındıralım ki, orada mânevî güneşler doğsun. Fetihler olsun. Kirli kaba konulup kaynatılan süt bile hemen kesilir. Hâne mâmur olmadan, oraya sultan gelir mi? Biz bu dünyaya mutlu olmak, huzur bulmak, içimizi sevgiyle doldurmak, onu her gün biraz daha çoğaltarak, büyüterek bütün kâinatı, insanıyla, hayvanıyla, bitkisiyle, taşıyla, toprağıyla kucaklamak için geldik. Özdemir Asaf, bir şiirinde **“dünya kaçtı gözüme”** der. İnsanoğlu, Resûlullah'ın yolunda giderse, içini arıtır, temizler, sonra onu güzelliklerle, sevgilerle doldurursa iç dünyası öyle büyür, öyle büyür ki, onun yanında zâhir âlem bir toz zerresi kadar kalır. O halde, sevgi varken, niçin düşmanlık? Dostluk varken, muhabbet varken, niçin kinler, nefretler?

Unutmayalım ki, rüzgâr eken fırtına biçer, insanı insan eden yine insandır. İnsan kelimesi üns kökünden gelir. Ünsiyet, yakınlık, dostluk, görüşmek, bir arada olmak anlamlarını kapsar. Ünsiyetten uzaklaşan, insanlıktan da uzaklaşır. İslâm'da, toplumdan soyutlanarak manastıra kapanmak yoktur. Nice insanlar, melekleşelim derken büsbütün insanlıktan uzaklaşmışlardır. Bedri Rahmi, **“İnsan âlemde insanları sevdiği müddetçe yaşar”** der. En hayırlı insan, insanları seven, onlara mânen ve maddeten faydalı olmak için çalışan insandır; nefret olan yere sevgi, şüphe olan yere inanç, ümitsizlik olan yere ümit, karanlık olan yere aydınlık götüren insandır.

Olgun insan, kâmil insan, kusurları gören değil, kusurları örten, teselli arayan değil, teselli eden, anlayış bekleyen değil, anlayış gösteren, yalnız sevmeyi isteyenlerden değil, seven-

lerden olan, yağmur gibi, güneş gibi rahmet ve bereket götüren, toprak gibi mütevâzı olan insandır. Onlar gittikleri yere barış, sevgi, saygı, edep ve incelik götüren insanlardır. Onlar bölücü değil, birleştirici, affedici, bağışlayıcı olanlardır. Onlar görüldükleri zaman insana Allah'ı hatırlatan insanlardır. Neden bizler de onlar gibi olmayalım?

Sorular ve Cevaplar

Soru: Mânevî terbiyede sohbet önemli midir?

Cevap: Çok önemlidir. Adâbına riayet edilirse insan bir sohbetten çok şeyler kazanabilir. İnsan bazen kendi gayretiyle aylarca, yıllarca ulaşamayacağı aşamalara bir sohbetle varabilir. Aslolan nefsin ıslahıdır. Nefsin ıslahı için önce kafadaki takıntıların, yanlış önyargıların düzeltilmesi gerekir. Hz. Muhammed Mekke'ye girdiğinde önce Kâbe'deki putları kırdı. Bunun büyük anlamı vardır. Çok düşünmek gerekir. Bizler de kendi iç dünyamızdaki, nefsimizdeki putları kırmadan, yok etmeden bir yere varamayız. İnsanı mânevî güzelliklerden, mutluluklardan, huzurdan alıkoyan hep o kafamızdaki takıntılar, önyargılardır. Farkına varmadan onların kölesi olmuşuz. Biteviye dönüp duruyoruz. İşte gerçek sohbetlerde biz o gönül putlarını kırar, önyargılardan kurtulur, sevginin, ışığın güzelliğini görmeye başlarız. Bir dem Hüdâ mertleriyle sohbet, yüz sene takvâdan hayırlıdır, buyrulur. Hâne mâmur olmadan padişah gelmez. Kirli kapta kaynatılan süt bile kesilir.

Çevremdeki insanlara, gelen ziyaretçilere bakıyorum. İnsanlara hayatı zehir eden, ekmeğini acı eden, onları bilimin, sanatın, insanın, doğanın güzelliklerini görmekten alıkoyan hep o önyargılar... Hep o takıntılar... Nice insan gerçeği bilmediği için, gideceği yolu göremediği için boş yere ıstırap çekiyor, hayatı hem kendilerine hem başkalarına zehir ediyorlar. Yaşamak, varolmak ne güzel, ne harikulâde bir şeyken bakın çevrenize. Sigara dumanına boğulanlar, içkiyle, uyuşturucu ile perişan olanların hepsi kötü insanlar mı? Hayır. Ama hayatı nasıl yaşayacaklarını, iyinin, güzelin ne olduğunu, hayatın anlamının ne olduğunu bilmiyorlar. Kimim? Neyim? Nereden varoldum? Varoluştaki amaç nedir? Nasıl bir hayat yaşamalıyım ki sonunda pişman olmayayım? Bu sorular net, açık, doğru olarak cevaplandırılmadıkça kimse huzuru, güzelliği bulamaz. Efendim, bunlar boş şeyler. Beni ilgilendirmez. Ben günlük ekmeğimi kazanırım, gerisine boş veririm demek, başıma bir torba bağlayın, sonrası önemli değil demektir. İnsan dünyaya yiyip içmeye, gezip tozmaya, eğlenmeye gelmedi. Biz bu dünyaya adam olmaya geldik. Aslımızı bulmaya geldik. Arınmaya, temizlenmeye geldik. İnsan için en önemli olay, onun ibâdetidir. İnsan nafîle ibadetlerle Rabbine yaklaşır, yaklaşır. Öyle bir an gelir ki, onun gören gözü, konuşan dili O olur. Nefis arındıkça insan Rabbine yaklaşır. Nihayet **“O senden, sen O’ndan razı olarak gir cennetime”** hitabına muhatap olur. İnsanın her an O’nunla beraber olması ne güzeldir. Niye O’nunla beraber olmayı yalnız ibâdet anlarına bağlı kılalım? Neden yürürken, otururken, yataarken, yemek yerken, su içerken, çalışırken, alışveriş yaparken, bir hastayı ziyarete giderken, bir dosta mektup yazarken, okurken O’ndan ayrı olalım? Neden yaşadığımız sürece “namaz-ı dâimun”da olmayalım? Allah adı ile başlayan her iş ayrı bir gü-

zellik, ayrı bir anlam kazanmaz mı? İşte o zaman yaşantımız zevkle, ışıkla, şiirle dolar, varoluşun çılgın heyecanını yaşamaz mıyız? Peki, ne bekliyoruz? Yarına çıkacağımıza dair elimizde senedimiz mi var?

Soru: Efendim, tesâdüfler hakkında ne düşünüyorsunuz, tesâdüfe inanıyor musunuz?

Cevap: Efendim, dünyada bir tane tesâdüf varmış, o da lügatlerdeki tesâdüf kelimesi...

Kesinlikle tesâdüfe inanmıyorum. Olaylar aklın almayacağı ölçüde, o kadar ince, o kadar hassas, birtakım sosyal, psikolojik, mânevî ipliklerle birbirine bağlı ki, bir noktadan sonra aradaki bağlantıyı kaybediyor ve tesâdüf deyip, işin içinden sıyrılıyor. Bir durum karşısında bilgiç bilgiç sanki bir kör düğümü çözüyormuşçasına tesâdüf demekle, bir çözüm getirdiğimizi sanıyoruz. İşin tuhafı, karşımızdaki de bu oyuna geliyor. İtiraz etmeden kabulleniyor. Bir bilinmeyeni başka bir bilinmeyenle açıklamak neye yarar? Söylenen söz vücut bulur. Bazen otuz yıl önce söylediğimiz bir sözün, yaptığımız bir davranışın, otuz yıl sonra karşılığını görüyoruz. Aradaki illiyet bağına kuramadığımız için de izâhını yapamıyor, tesâdüf kelimesini kalkan yapıp, arkasına sığınıyoruz. Yapılan zerre kadar iyilik veya kötülüğün karşılığını görmeden son nefesimizi vermeyeceğimizin bilinci içinde değiliz. Attığımız her adımda, her sözümüzde, her davranışımızda o kadar hassas, o kadar dikkatli ve uyanık olmalıyız ki, nedâmet hissi duymayalım, pişman olup dövünmeyelim işin sonunda. Yersiz, zamansız, dikkatsizce söylenen bir söz, bazen bir insanı hayata küstürebilir, bazen ölüme götürebilir. Zemheriden daha soğuk bakışlar vardır, muhatabını bir ömür boyu ra-

hatsız eder, tedirgin eder. Keza bahar çiçekleri gibi insana umut veren, yaşama sevinci veren, insanın içini ısıtan tertemiz, bembeyaz bakışlar, tebessümler de vardır. Hepimiz öylesine sususuz ki onlara...

Neden hayat sahnesinde rolümüzü oynarken, onu en güzel, en başarılı şekilde yapmaya çalışmıyoruz? Neden gül gibi olmak varken, diken gibi batıyoruz? Neden;

Gül alırlar, gül satarlar

Gülden terâzi tutarlar

Gülü gül ile tartarlar

mısrarlarındaki o muhteşem güzelliği iç dünyamızda yaşayamıyoruz?

Soru: Çocukluğumdan beri elimden geldiği kadar, herkese yardım etmeye çalıştım. Dertlilere derman oldum, gözyaşlarına ortak oldum. Ekmeğimi onlarla paylaştım. Gün oldu, mânen, gün oldu maddeten elimde ne varsa dağıttım. Onlara faydalı olabilmek için çırpındım. Şimdi dönüp de arkama baktığım zaman bir pişmanlık duyuyorum. Gördüğüm hep nankörlük, anlayışsızlık, kadir bilmezlik oldu. En güzel, en temiz duygularla uzattığım ellerim, cevapsız kaldı. Şimdi, küskün ve kırgın bir ruh hâli içindeyim. Bundan sonra, kimseye yardım etmemeyi, el uzatmamayı düşünüyorum. Böyle bir karara vardım. Acaba doğru mu?

Cevap: Tamamen yanılıyorsunuz. Kesinlikle böyle bir karara varmayın. Bu sizin hayatı, varoluş nedeninizi, insanı, insanın hayattaki fonksiyonunu bilmemekten doğan, aceleci, sabırsız ve çocuksu bir kararınızdan başka bir şey değil. Efendim, iyilik

Allah rızası için yapılır. Bir kimsenin yaptığı iyiliğe karşılık, teşekkür bile beklememesi gerekir. Hayatta bir insan için Allah'ın rızasını kazanmaktan daha büyük, daha güzel, daha yüce ne olabilir ki? Atalarımız ne güzel söylemiş, iyilik yap denize at, balık bilmezse, Hâlik bilir, diye...

Efendim, hepimiz bir sınavlar dünyasındayız. Hepimiz her an sınanıyor, deneniyoruz. Ve hayat sahnesinde herkes kendi rolünü oynuyor. Allah rızası için el uzattığımız, iyilik ve hayır yaptığımız, sevgi ve saygı gösterdiğimiz insan bunların tam aksini yapıyor, gidip orda burda konuşuyor, bizi kötülüyor, yerden yere vuruyorsa, ben neden yaptıklarımın pişman olayım? Neden hayata küsüp, insanlardan uzaklaşayım. Bir daha kimseye iyilik yapmama kararı alayım. O kendine düşen görevi en güzel şekilde yapıyorsa, alçaklığın, nankörlüğün, nâdanlığın en çarpıcı örneğini veriyorsa, bana ne, ben de onun gibi mi olayım? Unutmayalım ki, herkes kendi cebindeki harcar.

Mahşer günü herkes kendi hesabını kendi verecek. Madem ki zerre kadar iyilik veya kötülük yapan, karşılığını görecektir. O halde...

Tabiat âlemine bakalım. Bir bal arısı, bir de eşek arısı var. Eşek arısı gidiyor, zehirli bitkileri dolaşıyor, onların özünü, zehrini kovanına taşıyor. O böyle yapıyor da, bal arısı ona küsüyor mu? Darılıyor mu? Gidiyor, en güzel çiçeklerin en güzel usâ-resini, rayihâsını, lezzetini topluyor, kovanına götürüyor. Adına bal dediğimiz, şifâ veren, ağız tadı veren, sağlık ve mutluluk veren bir güzeller güzeli gıda ortaya çıkıyor. Eğer bal arısının işi gücü, eşek arısını kınamak, kötülemek olsaydı, bütün zamanını buna harcasaydı, hangi birimiz adına bal denilen o tabiat mu-

cizesini tadabilirdik? Dikkat buyurun, aslolan, vericiliktir. Çiftçi toprağa tohumunu atmadan nasıl ürün bekleyebilir? Resûlullah Efendimiz **“Veren el, alan elden hayırlıdır”** buyuruyorlar.

Yağmur, iyi kötü demeden herkesin üstüne yağıyor. Güneş, ayırım yapmaksızın herkesi ısıtıyor. Deniz, balığını herkese ikram ediyor.

O halde, biz neden onlar gibi olmayalım. Kendi sesimizi duyurmayalım. Kendi şarkımızı söylemeyelim. Köpek hırlayınca biz de mi hırlayalım. Evet, her kap kendi içindekini sızdırır. Necip Fazıl ne güzel söylüyor.

Çıbanımız derinde işletmiyor yakılar

Nerde bizim şarkımız, nerde öbür şarkılar

Efendim, şu sözü hayatınızın hiçbir döneminde aklınızdan çıkarmamanızı rica ediyorum. Bu dünya, darılma pazarı değil, dayanma pazarıdır. Valery, **“deha mukavemettir”** der. Bir gülün yetiştiği ortama bakın. Kara toprak, kireçli su, hayvan gübresi. İşte bu ortamda, adına gül dediğimizi güzel, çok güzel, inanılmayacak kadar güzel bir tabiat mucizesi tezâhür ve tecelli ediyor. Neden biz de o gül gibi olmayalım. Neden hayatımızı bir renk, ışık ve güzellik içinde yaşamayalım, bir şiir haline getirmeyelim. Güller gibi yaşayıp, ardından güzel kokular bırakıp, güller gibi Hak’ka göçenlerden olmayalım. Allah cümlemize imân ile çene kapamayı nasip etsin.

